

LAUSUNTO

Asia: HE 104/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi metsätalouden määräaikaisesta kannustejärjestelmästä annetun lain muuttamisesta. Maa- ja metsätalousvaliokunta, 10.10.2025.

Suomen ilmastopaneeli

Raisa Mäkipää

https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/HE_104+2025.pdf

TAUSTAA

Tulosperusteisten tukien liittäminen metsätalouden määräaikaiseen kannustejärjestelmään edistää biodiversiteetti-, ilmasto- ja muiden ympäristötavoitteiden saavuttamista kustannustehokkaalla tavalla. Esitettyjen tukien arvioinnissa on perusteltua kysyä, kohdentuvatko tuet tarkoituksenmukaisesti toimiin, joilla on osoitettu saavutettavan esimerkiksi biodiversiteettihyötyjä tai merkittäviä päästövähennyksiä ja hiilinielulisäyksiä maankäyttösektorilla.

SUOMEN ILMASTOPANEELIN NÄKEMYKSET

Ilmastopaneeli tarkastelee tässä lausunnossaan lakiesitystä ilmastonmuutoksen hillinnän ja siihen sopeutumisen näkökulmasta. Tulosperusteisilla tuilla voidaan edistää ja vauhdittaa metsien hiilinielun vahvistumista ja hillitä maaperän päästöjä, mutta kaikilla muutosesityksen toimilla ei saavuteta ilmastohyötyjä.

- Taimikoiden ja nuorten metsien lehtipuuosuuden lisäämisellä ei vahvisteta metsien hiilinieluja eikä vähennetä maaperän kasvihuonekaasupäästöjä, mutta lehtipuuosuuden lisääminen voi parantaa metsien ilmastonmuutokseen sopeutumiskykyä.
- Lehtojen luonnonhoidolla turvataan lehtojen ominaispiirteiden ja lajiston säilymistä, mutta sillä ei tavoitella eikä saavuteta metsien hiilivaraston kasvua. Vaikutukset metsien kasvihuonekaasutaseisiin ovat ilmaston kannalta pääosin negatiivisia. Jos lehtoihin luodaan nykyistä parempi lahoppuujatkumo ja lahoppuun määrä kasvaa, sillä on positiivinen vaikutus lehtojen lahoppuuston hiilivarastoon. Lehtojen luonnonhoidon toteutuksen pinta-ala tulee olemaan niin pieni, ettei sillä ole merkittävää vaikutusta Suomen metsien hiilinieluun.
- Runsaspuustoisten suojavyöhykkeiden jättämisellä ja niissä lahoppuujatkumon turvaamisella on positiivinen vaikutus metsien hiilivaraston kasvuun ja toimenpiteellä voidaan hillitä maaperän hiilivaraston pienenemistä.
- Soiden ennallistamista tukemalla voidaan saavuttaa pitkällä aikavälillä päästövähennyksiä erityisesti, jos puustoiset suot säilytetään puustoisina. Soiden ennallistamisen ensisijaiset ympäristöhyödyt ovat kuitenkin soiden lajiston taantumisen pysäyttäminen ja vesistökuormituksen vähentäminen.

Ilmastopaneeli kiinnittää huomiota esityksestä puuttuviin merkittäviin toimiin sekä esitettyjen toimien ympäristövaikutusten arvioinnin rajallisuuteen. Tuilla saatavien ympäristöhyötyjen määrää ja toimien kustannusvaikuttavuutta (esim. kuinka paljon päästövähennyksiä saavutetaan myönnettyä tukea kohden, CO₂-ekv. per €) ei ole arvioitu. Tuilla tavoiteltavien ympäristöhyötyjen määrälliset tavoitteet tulisi asettaa ja toteutumisen seuranta toteuttaa.

Metsänomistajat voisivat tuottaa kustannustehokkaasti Suomen ilmastotavoitteiden mukaisia mittavia kasvihuonekaasupäästövähennyksiä tai metsien hiilivaraston kasvua, jos tukia suunnattaisiin

vaikuttavimpiin toimiin. Ilmastopaneeli on arvioinut¹, että hakkuutason kohtuullistaminen ja muut metsiin ja metsänhoitoon kohdistuvat toimet vahvistaisivat metsämaan hiilinielua noin 27 Mt CO₂-ekv. (jatkossa Mt) verrattuna vuoteen 2023. Muutoksen aikaansaaminen vuoteen 2035 mennessä edellyttää maankäyttösektorin päästövähennysmahdollisuuksien, nielua vahvistavien toimien ja ohjauskeinojen käyttöönottoa viipymättä.

Tulosperusteisilla tuilla voitaisiin ohjata metsänomistajia metsien kiertoajan pidentämiseen, joka yhdessä metsien kasvatustiheyden suurentamisen kanssa voisi lisätä metsien hiilinielua yhteensä 7,4 Mt vuoteen 2035 mennessä. Ohjaamalla tulosperusteisia tukia säästöpuumäärän kaksinkertaistamiseen voitaisiin saavuttaa 1,3 Mt nielulisäys ja siirtymällä runsasravinteisissa kuusivaltaisissa korvissa jatkuvapeitteiseen kasvatukseen kasvaisi Suomen metsien hiilinielu 1 Mt vuoteen 2035 mennessä.

Jättämällä nämä metsien hiilinielun ja kasvihuonekaasutaseiden kannalta keskeiset toimet tulosperusteisten tukien ulkopuolelle lakimuutosehdotuksella on hyvin vähäinen vaikutus Suomen ilmastotavoitteiden toteutumiseen. Maankäyttösektorin ilmastotavoitteiden toteuttaminen on kaukana asetetuista sitovista tavoitteista, koska tunnistettuja tutkimusnäyttöön perustuvia toimia ei ole käyttöönotettu ja resursoitu. Tulosperusteiset tuet olisivat yksi mahdollinen tapa edistää metsien ja soiden maaperäpäästöjen hillitsemistä ja puuston hiilinielun vahvistamista, mutta tätä mahdollisuutta esityksessä ei ole hyödynnetty.

¹Suomen ilmastopaneeli 2025. Suomen hiilineutraaliuspolku – Arvio hiilineutraaliuden saavuttamisesta ja sen keinoista. Suomen ilmastopaneelin julkaisuja 1/2025.